

Rok 1939.

Rušné události roku 1938 ustoupily v minulost a nadělal rok 1939, ve kterém se konal množství změn, jimiž český národní život byl postaven od podzimů 1938. Jme postavení do zcela nových revolučních podmínek tím, že naše země jsou znovu včleněny do společného revolučního prostoru s národem německým a že nyní náš politický i hospodářský život bude se rozvíjet ve spojení s německým státem.

V těchto osudových chvílích počíná se připravovat utvoření jednotné strany v Čechách a na Moravě za vůdcovství státního presidenta Dr. Emila Háchy. Občanstvo, roztrpčené rozkřiválostí bývalých politických stran, vítá toto, třeba pozdání sjednocení, a má ponou vřelí pomáhati uskutečňovati napočaté dílo.

Co polední dne 14. března hlásí čsl. rozhlas osamostatnění Slovenska. Odpoledne téhož dne je hlášen odjezd státního presidenta Dr. E. Háchy a ministra zahrani. včel. Dr. Františka Chvalkovského do Berlína k říš. kancléři Ad. Hitlerovi.

Občanstvo s obavou sledí vstříc nejbližším hodinám, které určují běh světových dějů. Co neklidně noci hlásí brzy ráno čsl. rozhlas dne 15. března, že branná německá moc překročila na všech stranách naše hranice. Od tohoto večera hustě sněží a silného větru i ve dnech následujících.

Dne 16. března byl uveden ve známost výnos říšského kancléře o přičlenění Čech a Moravy k říši německé a křížení Protektorátu Čechy a Morava. Dne 16. března projíždělo velké množství říšských vojenských aut s oddíly německé armády od Dobrušky přes Solnici k Rychnovu. Přes Brocnou upřesly řádové německé vojenské jednotky.

Orientační tabulky při silnicích ihned nařízeny dvojzaryčné: „Jedle vpravo“, „Předjíždíte vlevo“, jízda vpravo na všech našich území nařízena v několika dnech a nový způsob jízdy se dosti brzy vžil.

Po obnovení našich zemí byla vydána různá bezpečnostní nařízení. Tak bylo provedeno odevzdávání zbraní dne 19. března a loveckých zbraní dne 27. března. Policejní hodina byla stanovena na 24. hodinu a musela být přesně dodržována.

Zboží v obchodech bylo ihned označeno cenami. Na obecních tabulích objevily se opět dvojzaryčné vyhlášky.

Mnozí majetnější občané, obávající se nedostatku, nakupují především látky, boky, porcelán, požívatiny, takže po celé jaro přijížděli lidé z Rychnova, Dobrušky, obléčení četnými balíky. Mnohé obchody ve městech byly pak vyprodány a uzavřeny.

Ke vládnímu nařízení vyplácela místní Kámpelická se vkladů 500 Kč týdně, vyšší částky na investice se svolením ministerstva financí.

Nábor do politického hnutí „Národní soumrčenství“ začal dne 23. dubna. Přihlásilo se za členy 76 mužů. Místním vedoucím byl jmenován Václav Kulštejn, rolník z Brocné.

V týdnu před Velikonočními svátky byl proveden sběr odpadků a 1 fura (vesměs kovi) byla odvezena do Solnice ve prospěch národní pomoci.

Dne 29. dubna vypukl požár v hospodářství Františka Plištila v horních Kvasinách, který pocházel z Brocné. Při požáru uhořel jeho bratr Václav, příslušník obce Brocné, když předem oheň založil a ihned se oběsil. Tento hrůzný skutek učinil z prudnomyslnosti a rádnosti, kterou bývá již od svého mládí.

V době politických změn a připojení Čech a Moravy k Velkoněmecké říši jeví se vstoup cen venkovských produktů, jako másla, vajec, podsvinčat a vepřů. Ke konci dubna 1939 prodával se na venkově 1 kg másla za 20 Kč, 1 vejce 60 h, prasek podsvinčat až přes 400 Kč, 1 kg živé váhy nad 9 Kč. Proto byla stanovena maximální cena vepřů 8.20 Kč, avšak nebyla ani prodávajícími ani obchodníky dodržována a jako za dřívějších dob i nyní hledány cesty k obcházování vydaných předpisů.

Různé zprávy.

Národní soumrčenství.

Sběr odpadků.

Požár v Kvasinách.

Vstup cen.

Na popud „Národního souručenství“ byl prováděn týden pořádku a čistoty v obci. Po raseli na jaře byly opraveny čelní budovy a plochy. Obecním nákladem byla provedena kanalizace od obecní studně pod Durbábkov. a bylo v menší míře pokračováno v úpravě rigolů u silnice v návsi. Obecní náklad na tyto práce obnášel asi 1.000 Kč kromě prací nativních.

Již v minulých letech vyskytly se hlasy pro přeložení poule v Brocné na jiný vhodnější čas, jako se stalo po slavném převratu s posvěcením. A tak v této době různých směn slavili v menším počtu slavení prout jaru, o svatočudských svátcích, ostatní přidrželi se poule bývalého společně s Bělým újezdem. Obřinkové slavnosti byly toho roku čelněji pořádány. Mladé Národní souručenství v Brocné (MNS) vypravilo allegorický vůz (jaro) na velkou obřinkovou slavnost v Lukavici dne 27/8.

Nabíborová akce do Mládeže Národního souručenství byla vyhodnocena dne 21. května 1939 a přihlásilo se ve věku od 17 - 24 roků 11 hochů a 10 dívek (21).

Dne 1. září 1939 je počátkem nové války v Evropě. V obcích je ihned uvedena v činnost ČPO, hlavně služba katemňování, pořádková a poplachová. Navíc od stánování je celá ves zachalena v tmě. Taneční zábava dne 3. září se konala již za katemnění hostinských místností.

Obec Brocná byla jedinou obcí v této části rychnov. okresu, která neměla motorové stříkačky. Po jednání s různými firmami došlo ke schůzi obecního zastup. dne 4. září 1939, při níž byla sjednána koupě motorové stříkačky o síle 36 HP s veškerým příslušenstvím od firmy Smekal, Platiněany u Chrudimi za 25.000 Kč.

Koupená stříkačka byla dodána a předvedena obci a hasičskému sboru dne 17. září 1939, za nepřítomného počasí, přičemž, takto předvedení bylo nutno upřesnit.

Jin i hasičskému sboru splnila se dlouhá sněha po moderní motorové stříkačce, dobře vybavené, jakou je tato.

Stará ruční stříkačka je prozatím umístěna ve vsi Kámplic.

Dne 22. září začal obecní úřad vydávat odběrní listky na jídlo. Dne 24. září byly vydávány „Potravinové kmenové listy“ pro nákup živelních potřeb u zvolených obchodníků.

Na to dne 2. října byly vydávány prout odběrní listky na cukr, potraviny, maso, tuky, chléb, mléko. Dle výkazu počtu obyvatel dle kmen. listů (254 osob) bylo toho dne vydáno: 254 listků na cukr, 254 na různ. potraviny, 230 na maso (od 6 r. výše), 24 list. na maso pro děti pod 6 let, 197 list. na tuky (od 6 r. výše), 23 na tuky pro děti pod 6 let, 32 list. na tuky pro děti od 6-14, 10 list. na chléb pro děti pod 6 let, 41 list. na chléb (od 6 r. výše), 24 listků na mléko pro nesamozásobitelé. Porodě v zimním období nebyly přidělovány listky na maso a tukům samozásobitelům, kteří ohlásili domácí pořádku.

Dne 3. listopadu odejel do Německa za výdělkem dělník Karel Šipanda v Brocné čp. 12, avšak dlouho tam nepobyl, vrátil se domů před vánočními svátky.

Na jaře 1939 byla rozšířena sekundární elektrovodná síť k Hoskovým pod Věskou a na Děluice. Náklad síle k Hoskovým 3.500 Kč, na Děluice 18.500 Kč uhradili členové na pěchlostních účastnících, za to družstvem splatili jen po 1 podílu.

Řádký úraz utrpěla dne 20. listopadu rolnice Anna Výravová při řezání slámy na řezačce. Byly jí utřeny všechny prsty levé ruky kromě malíku.

Velká část našeho občanstva nepřipomíná na první nedostatek a svým dílem při sbírkách skutečně dokazuje lásku k bližnímu: V lednu 1939 byla konána „Česká kolečka“ ve prospěch národní pomoci, která vynesla 812 Kč, v listopadu sbírka národní pomoci vynesla holově 626 Kč, 140 kg brambor, 6 kg pšenice, Kámplicka na národ. pomoc 30 Kč, sbírka Mládeže Národního souručenství jako madělka 83 Kč.

Dne 15. 12. byl odvod koní v Rychnově u. Ku. Z Brocné předvedeno 25 koní od 3 roků. Ihned odvedeni 3 koně (Popr. Věs, Elii Broc. 2, Výravů), do evidence kromě toho vrátilo 7 koní. Výkupní cena za 3 zjmenované koně byla po 10.020 Kč.

Počátek roku 1937 se vyznačoval mírným zimním počasím, nejvyšší teplota -9°C , v polovici ledna obléva a místy velké náledí. V době od 16. ledna do 22. ledna bylo abnormálně teplé počasí, v úterý 17. ledna a ve středu 18. ledna slunce svítilo po několik hodin denně a teplota za dne dosáhla až $+10^{\circ}\text{C}$.

Dýchky mražáka sněhu rychle se sblížily a cesty vysychaly. Teplota v polovici ledna odpovídala asi průměrné teplotě v polovici března a ještě později. Bez sněhu kůstalo až do konce ledna, teplota jarní, cesty vyschlé. Ochlazení nastalo počátkem února, večer průměrně, nejvíce -8°C , přes den slunečné, dosti teplé počasí, sliště ve dnech 8. a 9. února.

Zhoršení povětrnosti přišlo po 10. únoru, deštivo, sněhové přehánky, sněh se udržel jen ve vyšších polohách. Ke konci února a na počátku března přišly mírné noční mrazy a proměnlivé počasí s častými sněhovými přeháňkami trvalo do 15. března. Dne 15. března, v kritickou dobu republiky, zahájila zima opět svou vládu a země pokrývá se silnou vrstvou sněhu. O prvním jarním dni dne 21. března celý den se chumelí a sněh se vije na teploty -1°C .

Ke konci března začal sněh rychle tát a s nastalými dešti vznikly záplavy na lukách i polích. Také obecní rybník v mávsi byl tak přeplněn, že voda přetékala přes slav.

Jarní práce v polích začala po pozdní zímě na počátku dubna. V týdnu před Velikonočními svátky bylo velmi teplé a suché počasí, které uspíšilo jarní setbu a rašení škodlivců, které začaly kvést již po 20. dubnu. Na počátku dubna byl prováděn nařazený postřik ovocných stromů, ale všude se nemohl provést pro pokročilou vegetaci.

Při zímě v březnu vymrzly některé jehloviny a traviny a některé přemice, později rasely na podzim 1938. Vlaha se dostavila na počátku května, ale po celý květen bylo celkem chladné počasí. Dne 21. května suvil nad krajem veliký víchre, který způsobil škody na kypicích, roztáhl četné stromy, roztáhl ovocné a odloukl mladé plody ovocných stromů a listů.

Letní teploty nastaly ráhy, již po 4. červnu, denní teplota dosáhla až $+27^{\circ}\text{C}$. Za krátkého počasí započalo sušení sena na lukách podle větr. Avšak od 11. — 20. června rasáhlá velká vlna, později bylo i velmi teplo na častých srážkách, které měly velmi příkrivý vliv na výrost neposvěcených pšenice, okopanice i obilovin, avšak značná část posečeného sena na lukách byla dlouhými dešti znehodnocena. Kлеpšení přišlo po 20. červnu, na konci června na občasných bouřkových přeháňkách bylo velmi teplo a dusno. Prudká bouře přišla po poledni dne 1. července s lijákem jako průkras mražen. Při tom místy polehlo jarní obilí, roztáhl ječmen, který byl toho roku krásně vrostlý. Pro nestálé počasí senoseč se roztrhla a dokončovala se v první polovici července. Počátkem července bylo velmi teplo, letní žár ve dnech 8. a 9. července (ve slunci $+30^{\circ}\text{C}$), dne 9. července odpoledne veliký víchre, který opět přelámal a vyvrátil mnoho stromů.

Obilní žně započaly dne 15. července, poměrně brzy při pozdním příchodu jara, a sice za krátkého tepleho počasí, které bylo vystřídáno silným ochlazením dne 25. července. Za deštivého toho dne byla denní teplota asi $+10^{\circ}\text{C}$ a dle rozhlášeného slávení nebylo toho dne tak nízké teploty od r. 1875. Deštivé a chladné počasí bylo i v následujících dnech, až kлепšení nastalo ke konci července a počátkem srpna, kdy žně byly v největším proudu. Obilní žně byly skoučeny kolem 20. srpna. Žitné letní počasí pokračovalo až do konce srpna za občasných bouřek bez srážek.

Sušení olav na lukách započalo po 20. srpnu. V první polovině září bylo velmi teplé a suché počasí, dlouhými dešti po 15. září se podzimní setba oddálila na konec září a počátek října. Silné ochlazení 25. září (ráno $+3^{\circ}\text{C}$), mrazy 28., 29. 30. září, pomrzlo mnoho květin v zahradkách. Brambory se vybíraly hlavně v 1. polovině měsíce října za velmi chladného počasí, úroda brambor celkem velmi dobrá, málo nakazemých.

Sněh se objevil již 24. října a opět 27. října, velmi deštivo o posvícení 29. října. Počátkem listopadu molla byli sklizeni řepa, ač v okolních vesnicích po dušičkách byly vybírány

V polovině listopadu nastalo slepičí přelétání, v tom čase dokončil se podzimní poskladání práce na polích. Mírné mrazy ve dnech 21. — 24. listopadu, sněh 25. listopadu, obléva 26. listopadu a deštivo do 8. prosince, sněh 8. prosince, mraz 9. prosince -9°C a málo mírná zima až do vánoce. Místy vnikalo nebezpečné náledí. Opravdivou zimu přinesly vánoce, které byly skutečně bílé a mrazivé. Dne 27/12. mraz -13°C , 28/12. -20°C , 29/12. -18°C , 30/12. -22°C . Zmírnění mrazu přechodně nastalo posledním dnem v roce -10°C a večer počalo opět sněžit.

Celkový ráz podnebí v r. 1939: celkem chladno a vlhko, několik zhoubných větrů. Úroda krmiv dobrá, kromě některých vy-mrzlých ječmínů. Úroda obilovin celkem dobrá, kromě některých pšenice napadlých kří (měly drobné zrno).

Rovněž úroda brambor, jak ověřeno uvedením, byla dobrá a krm-né kupy. Žňovných prací na polích se činně účastnili i místní studenti, jakož i studenti přibuzných, kteří tu byli na prázdninách. Také uprchlíci bez zaměstnání vypomohli a žních a při sj-mlátku pro žních v hospodářství u Durbaňků, Hodovalů a u Němčků.

V tomto roce velikých politických událostí byly přes to pořádány četné zábavy: jelikož na jaře t. r. kaniel hostinec u Vyraovic, byly všechny zábavy pořádány u Šupfeldů: Dne 15/1. hasičský ples, 19/1. společný ples, 16/4. věneček mládeže, 28/5. taneční zá-bava o nové pouti, 6/8 poutní zábava, 3/9. taneční zábava spojená s tlučením kohouta, 29/10. prosvícenská zábava.

Na konci r. 1939 měla Vějevná knihovna 385 svaz., v r. 1939 přibýlo 15 svaz., ubylo 4 svaz., členů bylo 27, počet vypůjč-ných knih 275. Obec přispěla na knihovnu obnosem 300.-K. Nejvíce čtený spisovatel t. r. byl J. Š. Baar. Odebírání politic-kých časopisů upadá vlivem posledních vnitropolitických udá-lostí. V některých rodinách odebírají časopisy: Zpravodaj, Rozkvět, Hvězda, Kámpelická rozesílá týdně 30 kusů Druš-tevnických novin. Mládež Národ. souměstství odebírá svůj časopis mladých. Na vesnici vniká již: Rodokaps, Rozruch, Křá-

Rok od roku přibývá majitelů rozhlasových přijímačů a poslu-chačů rozhlasu. Na konci roku 1939 bylo v Brocně celkem 22 rozhlasových přijímačů, takže 1 radio připadá průměrně na 12 obyvatelů.

V roce 1939 byly opatřovány ve větším množství hospodářské stroje: tak přibýly 4 velké čisticí mlátičky, kácí stroje, dá- le pumpy (automaty), domácí vodovody a podobně.

V roce 1939 narodilo se v Brocně 5 dětí: Růžena Širotková, Václav Janíček, Miloslava Čejnová 25, Miroslav Čejn 35, Klara Vímrová na Vísce. Ženyly 4 osoby: V únoru 1939 Miluška Vaníčková, slabomyslná od narození, ve věku 17 let, v srpnu Marie Čihačková, výměnkářka v Látkovci, v měsíci listopadu Jan Rydygr, rolník ve Vísce, ve věku 73 let a v prosinci Františka Maršálková, starší služebná u Durbaň. Svátky toho roku byly 2: Kristina Rydygrova z Visky provda-la se do Litohradu a rolník Josef Durbaňek se oženil s an-nou Patřkovou ze Poluce. Do Brocně se přistěhoval dělník

Koblaša s manželkou a 2 dětmi. Obyvají chalupu najmutou od Františka Knapa na Vísce, který se v r. 1938 odstěhoval do Berance. Tuto Koblaša je zaměstnán jako dělník u firmy Pöckert ve Skuhrovi u Běl. Jinak nebylo žá-dného pohybu obyvatelstva.

Poměry zdravotnické byly normální. Škola byla sice uzavře-na od 13. září do 16. října, jako v celém okrese, pro šíření dětské obrny, avšak v místní obci toto nakažlivé onemocnění nemastalo. Jinak obec činila opatření ve věci kanalizace od obecní studně, jak ověřeno uvedeno, a v rámci týdně čistoty a péče o krajinu venkov rozasovala se obec o to, aby louž neodtékala do otevřených příkopů, dále aby byly odstraněny stojaté, hnilící vody a divoký porost po návsích a příkopech. Tato dobrá snaha obecní správy o udržení a ozdravení obce nebyla všude nikterak chá-pána, osobní ráj bývá mnohdy stavěn nad rájmy a pověky celku a tak z velkého programu bývá proveden

V roce 1939 bylo předepsáno 380% obecních přírůstků, předpis nájemního a obecních pozemků činil 3.622 Kč 50 h. Pozemky byly v r. 1939 nově vydraženy na další období 6 roků, při čemž se docílilo o 600 Kč ročně více, než v uplynulém období. Z položek příjmových se hlavně uvádí: daň z nemovitostí 735.65 Kč, z přírůstků hodnoty nemovitostí 793,-, z přírůstků parů dobytčích 1074,- Kč, z máproje 819,-, z mávěsti 16.50 Kč. Z položek výdajových: úhrada sborů ku v rozpočtu újezdů městské školy v Solnici částkou 568.70 Kč, příspěvek na elektrovednou linku na Dělnici 600,- Kč a na motorovou stříkačku 1. splátka 10.000,- Kč. Rozvážný účet obecního jmění na konci roku 1939 je následovně v účelní závěre sestaven:

Úhrn aktiv dle účelní inventár.	- - - 38.372,-
" aktivních nedoplateků	- - - 1.330.60
Pokladni holovost řád. účelní	- - 322.16
" " mimořád. "	- - 1.246.80
Fond bonifikační	- - - 9.95
Saldo	41.281.51

Úhrn pasiv dle účelní inventár.	- - -
" " nedoplateků	- - 257.50
Fond bonifikační	- - - 9.95
Hav čistého jmění	
1/1. 1939	- - - 38.013.56
Přírůstek v r. 1939	- - 3.000.50
Hav čistého jmění 31. pros. 1939	41.014.06

Saldo 41.281.51

Na konci roku 1939 neměla obec žádných dluhů.

Sezení obecní rady, zastupitelstva a komitů se konaly od jara r. 1939 v přízemní místnosti ve škole vedle kabinetu, kterou společně naváděla Kampulická, obec, elektrár. družstvo a místní školní rada. Do majetku obce přišel z toho 1 stůl, 4 židle a vřesák v ceně 630,- Kč.

19. 11. 1947

Rok 1940 - 45.

Pamětní kniha dějů obce byla vedena v časovém pořadí do konce r. 1939. Kronikářem byl skoro od počátku Jan. Kovářek, říd. uč. v Brocné. V r. 1940 byla Pamětní kniha na příkaz okres. říd. v Rychnově u. Ku. odevzdána okres. říd. Z let následujících na okupační období Jan. Kovářek nřklve porušenky a nejedleřlejších říd. listech, které měly ohlas ve dějů obci.

Přišlo 6 dlouhých let národního ponižení a poroby, v r. 1945 vlast osvobořena, nastala doba budování 2. republiky, ale nedělosti, které se dotýkaly dějů obce, dále rozvoj obce a řivostní poměry obyvatelstva od r. 1940 - 56 by věšly brzy v zapomenutí, protože národní výbor, který po osvoboření v r. 1945 převzal správu obce, i ten, který byl v r. 1950 vyměněn, tuto kulturní povinnost vedení řádenní opomíjel a konečně se ani nestaral, aby důležitě archivní spisy, z nichž by mohl kronikář čerpat, byly řádně uchovány a tím byla ztracena právě podstatě aspoň přehledně zachovaný řápis na dobu 16 let.

Na řádost kulturní odboru Okres. nář. výb. v Rychnově u. Ku. ujal se někde doplnění kroniky opřel Jan. Kovářek, býv. říd. uč. nyní důchodce v Brocné, ale až ke konci r. 1956 a pokusil se dle svých některých poznámek z války, svých vzpomínek a některých údajů místních podniků (ale těch bylo málo), rekonstruovat vývoj a řivot obce a ohlas našich a světových událostí v roce 1940 - 1956.

Tato souhrnná zpráva obsahuje 2 stati a sice: 1) dobu okupace od r. 1940 - 45 a za 2) události od osvoboření r. 1945 do konce r. 1956.

Z úvodu kronikář poručamenává, že tento řápis provádí ve věku 66 roků a pravá ruka, skrývající se zkrasováním šlach působí mu obtíže při delším psaní, což se projevuje v řápisích. V r. 1940 ohlásil řivnost krejčov. Karel Hýlenka Brocná 11, ačkoliv již hodně roků před tím tolo řemeslo prováděl. Řivnost kovářskou a podkovářskou provozuje Václav Peterka, Brocná 28. Jiných řemeslníků v obci není.

Hospodář. řivot, řemesla.